níky zbytků, které dle zákona zůstanou vyloučeny z vyvlastnění, že tedy v zemědělství zůstane třída plných vlastníků v dosavadním smyslu slova.

Jest konečně jedno, jakým způsobem pokřtíme poměr neúplného vlastnictví; u nás se klade na různé křtiny právních institucí skutečně až malicherný důraz. Ale jest otázka: má v přítomné době republika odvahu a moc, aby veškerou půdu zemědělskou učinila předmětem nového právního poměru, který by nebyl vlastnictvím v dochovaném, tisíciletým vývojem utvořeném smyslu slova? Velice o tom pochybuji. Nejvýše by se mohla k tomu odvážiti v příčině nabyvatelů nových. Ale pak se tvoří základ k třídnímu boji v zemědělství, k boji mezi vlastníky úplnými a polovičními. A to je věc, nadmíru odpovědná a nebezpečná pro klidný vývoj poměrů v budoucnosti. Vlastnictví snese jen jistou míru omezení, ale omezení toto — ospravedlněné vlastností zemědělské půdy jako životní podmínky národa a státu — bude trvale snesitelným jen tehdy, bude-li všeobecné. Zemědělský lid má ohromný význam pro život národa. Jest pramenem lidí duševně i tělesně nejsilnějších, nejzdravějších. Jest třeba pamatovati na to, aby tento lid upřímně jako dosud lnul ke své půdě, aby měl podmínky spokojenosti a štěstí. Praví-li se, že otázka sociální jest matematika, dovolím si tvrditi naopak, že sociální otázka jest psychologie. Budoucnost ukáže, která z obou myšlenek je správnější. Jsem přesvědčen, že zkušební kámen života dá za pravdu té zásadě, kterou zde hájím proti studené zásadě sociální matematiky.

Ke všem těmto otázkám druží se řada otázek dalších, na něž může odpověděti jen odborník. Je to hlavně otázka, jaký význam pro výživu lidu a pro technický vývoj zemědělství má velkostatek, a dále, zda velkostatek v rukou individuálního vlastníka nebo pachtýře může býti rovnocenně nahrazen velkostatkem v režii státní nebo ve vlastnictví družstevním. Zde myslím, že se ani při nejobšírnějších a nejhlubších úvahách odborníků neobejdeme bez pokusu. Jest sice pravda, že tu jsou již mnohé vzory v cizině, které svádějí k následování. Ale jsou to soustavy, provedené v jiných zemích a s jiným lidem. Duše národa je základním článkem, základním živlem při všech těchto konstrukcích a také náš lid musí býti vyzkoušen. Zase tu přichází k rozporu mezi logikou a psychologií a zase rozhoduji ve prospěch psychologie v lidu i lidového státu.

7. Konečně třeba se zmíniti o methodě zákonodárné. A tu bych rád viděl založenu na ryzí, jasné a plnoobsažné pravdě. Sociální neklid působí, že se naše zákonodárství ve mnohém směru uchyluje k politice kulatých slov, která mají teprve později dospěti k vyhraněnému smyslu. Lidu předkládá se namnoze veliký a krásný obal bez obsahu; do toho se vsunuje obal menší a zase menší, až na konec přijde vlastní, skutečné a životné jádro. Snad to hoví methodě uklidnění, rychlého, prozatímního uspokojení. Snad je pravda, že pobouřená massa dá se na chvíli uspokojiti jakýmsi kornoutem, pro který se teprve připravuje ztravitelný obsah.

Ale to není methoda vychovávací. Pravda může býti ověřena jen shodou se skutečnostmi života. Co odporuje životu, nestane se pravdou ani když se zahalí do roucha pravdy. Vychovávati lid, to znamená, mluviti k němu přímo a jasně, vésti jej k poznávání pravdy a k úctě před ní. Jisté přikrašlování na úkor skutečnosti je snad všeobecným zvykem při agitacích a na táborech lidu, ale snížiti zákon na prostředek agitační, tvořiti zákon, který neupřímně zahaluje pravdu, to jest dle mého mínění hřích na mravním vývoji lidu a těžce se mstí. Podkopává víru v právo a právní řád, učí občanstvo, nepojímati vážně právní ustanovení a nevěřiti úplně tomu, co se prohlašuje ve slavnostní formě zákona. Učí to záludnosti a obcházení.

Rozvažme dobře, co chceme; ale rozhodneme-li se pro určitou myšlenku, jděme za ní důsledně, poctivě a dle pravdy.

---

## Rozhodnutí nejvyššího soudu.

Soudní opatření podle § 168. obč. zák. teprve **po narození** nemanželského dítěte vydané nevyplňuje účelu tohoto ustanovení, třebaže návrh matčin podán byl **již před porodem.**

Nemanželská matka podala dne 13. února 1919 u soudu žádost, aby nemanželský otec přidržen byl ku složení předem částky potřebné ku krytí nákladů porodu a šestinedělí ve smyslu § 168. obč. zák. Žádosti bylo usnesením ze dne 27. května 1919 vyhověno, ač dítě její se narodilo již před tím, dne 2. května 1919.

Rekursní soud usnesení to zrušil.

Dovolacímu rekursu nejvyšší soud nevyhověl z těchto důvodů:

Soud rekursní správně vystihl účel ustanovení §u 168. obč. zák. ve znění §u 11. cís. nař. ze dne 12. října 1914 č. 276 ř. z. vytknuv, že právě v době bezprostředně po porodu život nemanželského dítěte nejvíce jest ohrožen a matce pravidelně se nedostává prostředků ke hrazení nutných výloh porodem vznikajících, že proto, aby těmto nesnázím bylo odpomoženo v zájmu dítěte a matky a aby v okamžiku narození dítěte byly tu peněžité prostředky k uhrazení nákladů v § 166. a 167. obč. zák. uvedených, matce přiznán byl nárok, aby již před porodem domáhala se na souložníku zálohy na krytí potřebných útrat.

Má-li býti dosaženo tohoto účelu, musí plnění nemanželského otce včas, totiž před narozením dítěte, býti zabezpečeno. V první době po slehnutí matka nebývá s to, aby uplatnila příslušný nárok a je-li toho potřebí, soudně zjednala mu průchod, takže by nárok zpravidla pozdě byl uspokojen. Soudním opatřením podle §u 168. obč. zák. teprve po narození dítěte vydaným však zmíněný účel se nevyplňuje, třebaže návrh matčin podán byl před porodem.

Proto jest v přítomném případě rozhodujícím pouze a jedině okolnost, že v době, kdy prvý soudce učinil své usnesení (23. května 1919), dítě navrhovatelkou očekávané bylo již narozeno (2. května 1919), nikoli však okolnost, že spor o uznání otcovství, alimenty a náhradu škody zahájen byl teprve 15 srpna 1919. Opatření prvého soudu bylo dle toho, co vyloženo, bezúčelné, nemohlo býti ponecháno v platnosti a bylo soudem rekursním právem zrušeno.

Byť i nemanželský ve svém rekursu stěžoval si jen do výše uložené jemu prvním soudem zálohy, byl soud rekursní podle §u 2., č. 5. cís. patentu ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. nejen oprávněn, ale i povinen přihlížeti z moci úřední k tomu, že odpadl předpoklad §u 168. obč. zák.

Rozhodnutí nejvyššího soudu v Brně ze dne 16. prosince 1919 č. j. R I 466/19-1.

R. z. s. Dr. J. Říha.

Zjišťování náhrady za vyvlastněné pozemky.

První soud stanovil k návrhu vyvlastnitelovu náhradu za jím vyvlastněné pozemky podle posledního způsobu jejich obhospodařování (jako louky).

Rekursní soud zvýšil náhradu s ohledem na to, že pozemků dá se použíti jako pozemků stavebních alespoň v budoucnosti, jelikož regulační plán města sahá právě až k pozemkům těm a že pozemky okolní na vyvlastněné pozemky takořka hraničící, již stavebními parcelami jsou.

Dovolacímu rekursu nejvyšší soud v rozhodnutí svém ze dne 28. ledna 1919 R I 18/18 nevyhověl uváživ:

Dle §u 4. zákona ze dne 18. února 1878 č. 30 ř. z. a §u 365. obč. z. musí vlastnictví věci za přiměřené odškodné býti po-

stoupeno. Odškodnění jest vyměřiti nikoliv dle výnosu, nýbrž dle prodejní hodnoty. Při tom dlužno všechny pro stanovené odškodnění rozhodné okolnosti z úřední moci vyšetřiti. Těmto zásadám vyhověv, ocenil rekursní soud vyvlastněné pozemky jako stavební parcely, nevázav se tím, že užívány byly skutečně jako louky. Že soud při stanovení odškodnění posudkem znalců není vázán, plyne jasně z §u 30. cit. zákona, dle něhož soud rozhoduje o odškodnění nejsa vázán průvodními pravidly. Ku stanovení obecné ceny dospěl soud rekursní srovnáním cen posud docílených a odpovídá cena ta daným poměrům úplně.

Přes změněné nynější poměry nutno při započítávání toho, co dědic od zůstavitele dříve obdržel, říditi se ustanovením §u 794. obč. z.

Při projednání pozůstalosti po otci byla do zákonného podílu synova započtena otcem mu postupní smlouvou ze dne 25. ledna 1900 postoupená usedlost v ceně vyšetřené dle tehdejšího stavu.

Rekursní soud nevyhověl stížnosti spoludědičky, že usedlost započtena býti měla dle ceny nynější, neboť § 794. obč. z. výslovně určuje, že započísti sluší cenu nemovitostí v době postupu.

Proti tomu nelze s prospěchem poukazovati na nepoměrné stoupnutí cen nemovitostí a zejména velký pokles ceny peněz. Ostatně sluší ukázati k tomu, že ani stěžovatelka netvrdí, že ona svůj podíl v penězích od otce dostala v době tohoto poklesu hodnoty peněz a dostala-li ho ještě za poměrů pravidelných, měl podíl její v penězích také hodnotu větší než má stejná suma peněz v době nynější.

Že by pak odhad proveden byl nesprávně, že porušen byl předpis o odhadu nemovitostí, stěžovatelka nevytýká; povšechné tvrzení pak, že odhad jest příliš nízký a neodpovídá ani ceně z roku 1900, nemůže odůvodniti návrh, aby předsevzat byl znovu odhad, který z příkazu soudu rekursního byl doplněn tím, že znalec dodatečně řádně a zevrubně odůvodnil svůj posudek jak co do cen pozemností, tak i co do cen živého inventáře.

Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 18. února 1919 R I 66/19 zavrhl mimořádnou dovolací stížnost, pro nedostatek podmínek § 16. nesp. pat. připojiv, že podle předpisů civilního řádu soudního §§ 362 a 355. a odhadního řádu nemovitostí ze dne 25. července 1897 č. 175 ř. z. (§ 32.), které i v řízení nesporném dle ustanovení §u 272. nesp. pat. z 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. platí, nejsou tu podmínky k vyžádání nového posudku a odmítnutí znalce z důvodu beztak jen na domněnce spočívajícího a nijak neosvědčeného jeví se opožděným.

Právoplatné odevzdání pozůstalosti nelze zrušiti, aby pozůstalost nově byla projednána.

V pozůstalosti po Josefu Z. dne 5. listopadu 1916 bez testamentu zemřelém přihlásil se za dědice ze zákona s dobrodiním inventáře zůstavitelův jediný potomek nezl. syn Josef Z. zastoupen svým poručenstvem a byla přihláška jeho k soudu přijata, když se byla pozůstalá vdova a matka téhož dědice Marie Z. veškerých dědických nároků na pozůstalost vzdala.

Při projednání pozůstalosti dne 22. května 1917 uzavřeno bylo mezi nezletilým dědicem zastoupeným poručenstvem se strany jedné a mezi bratrem zůstavitelovým Vojtěchem Z. ujednání, dle něhož posledněiší převzal celou pozůstalost s aktivy a passivy zavázav se vyplatiti dědici čisté pozůstalostní jmění v částce 37.515 K 68 h hotově.

Toto ujednání bylo usnesením okresního soudu v N., jenž byl nejen soudem pozůstalostním, ale zároveň ohledně nezl. Josefa Z. i soudem poručenským mocí úřadu pozůstalost projednávajícího i úřadu poručenského schváleno a vešlo v moc práva.

Dle ujednání toho byla pozůstalost také projednána. Po zaplacení pozůstalostních poplatků byla odevzdací listina vydána dle návrhu zájemníků k rukoum Vojtěcha Z., jemuž celá pozůstalost jako kuci byla odevzdána. Odevzdací listina vešla v moc práva a byly podle ní do pozůstalosti patřící nemovitosti přejímateli jich Vojtěchu Z. knihovně do vlastnictví připsány.

V roce 1919 učinila matka a poručnice nezl. Josefa Z. (dědice) k pozůstalostnímu soudu návrh, aby shora uvedené narovnání bylo zrušeno a pozůstalost nově projednána, poněvadž prý jest neplatné, ježto jednak nebylo schváleno též soudem sborovým první stolice dle §u 109. j. n. a jednak proto, že Vojtěch Z. sliboval pojmouti vdovu zůstavitelovu a matku nezletilého dědice za manželku, slibu ale nedodržel, takže uvedl poručenstvo dítěte do omylu a ujednání nebylo na prospěch dítěte.

První soud návrh zamítl, poněvadž narovnání uzavřeno bylo dle souhlasné vůle stran a dle jejich žádosti soudem poručenským jako výhodné pro nezl. Josefa Z. schváleno a vrchnoporučenský soud k tomuto úkonu dle §u 27. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. také byl oprávněn.

Krajský jako rekursní soud v Písku stížnosti poručenstva vyhověl, řečené narovnání zrušil a okresnímu soudu nařídil, aby bez ohledu na toto ujednání pozůstalost po zemřelém Josefu Z. znovu projednal, poněvadž nezl. syn Josef byl jediným dědicem, stala se tedy okamžikem smrti zůstavitelovy celá pozůstalost otcova dle §§u 536 a 731 obč. z. jeho jměním, neboť pozůstalá vdova zřekla se veškerých práv na pozůstalost již notářským spisem ze dne 20. ledna 1915 ve smlouvě manželské, a bylo proto ku tomuto zcizení jmění nezletilcova vedle §u 232. obč. z. a §u 109. j. n. potřeba schválení nadřízeného soudu sborového, bez kterého je neplatné.

Nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 20. září 1919 R I 356/19 vyhověl dovolací stížnosti Vojtěcha Z. a obnovil usnesení soudu prvého. Odůvodnění:

Po právoplatně skončeném pozůstalostním řízení došla činnost pozůstalostního soudu ukončení a nemůže nové řízení pozůstalostní zahájeno býti, leč dle §u 179. nesp. pat., kdyby se vyskytlo nové jmění pozůstalostní dříve neznámé, ohledně tohoto majetku pozůstalostního dodatečně objeveného.

V důsledku toho nelze uvažovati o otázce, zda k platnosti zmíněného ujednání bylo zapotřebí schválení příslušného sborového soudu I. stolice, či stačilo schválení soudu poručenského.

Důvodnému rekursu slušelo proto vyhověti, zákonu odporující rozhodnutí rekursního soudu změniti a obnoviti usnesení soudu prvého.

Oprava knihy pozemkové může se státi jen s úplným souhlasem zúčastněných osob, je-li nezvratně zjištěna chyba v knihovním zápisu.

Na základě návrhu obce B. nařídil soud knihovní po slyšení účastníků, aby ze vložky knihovní čís. x odepsána byla pozem. parcela čk 853/14 jako omylem tam zapsaná a nalezající se správně ve vložce č. y, neboť z listin ve sbírce založených a ze spisů registratury vysvítá, že jmenovaný dílec zůstal ve vlastnictví obce a nemohl bez právního titulu přejíti v držbu a vlastnictví majitelů vložky x a je-li tam zapsán, stalo se tak patrně omylem, když pro tento knihovní zápis schází jak nabývací titul tak i soudcovské usnesení, z jakéhož důvodu nemůže také o knihovním vydržení býti řeči.

Rekursní soud (zemský soud v Praze) zrušil usnesení to a nařídil soudu stolice prvé, aby účastníky znovu vyslechl, zjistil, zdali s požadovanou opravou souhlasí čili nic a dle toho pak znovu rozhodl.

Odůvodnění: Výslechem účastníků podle §u 104. kn. z. má býti bezpečně vyšetřeno, zdali účastníci s navrhovanou opravou, pokud tato díti se má na vrub jejich práv, souhlasí čili nic, tedy nejde-li o nároky sporné, neboť knihovnímu soudu dle §u 104. kn z. nepřísluší, aby o sporných právech rozhodoval.

Stěžovatelé se v této příčině jasně nevyjádřili, naopak navrhujíce šetření zeměměřické na místě samém, dali na jevo, že teprve tímto způsobem mohlo by býti připraveno dohodnutí zájemníků, tedy naznačili, že navrženou opravu považují za věc spornou.

Bez jasného a určitého vyjádření účastníků rozhodnutí je nemožno, neboť jedině souhlas účastníků dává soudu právo, aby opravu vykonal, nebo strany na pořad práva odkázal, když vyšetří, že jde o sporná práva.

Poněvadž řízení tomuto požadavku přesně nevyhovuje, tedy nedostatečným se jeví, bylo usnesení v odpor brané zrušiti a nový výslech a po něm nové rozhodnutí zaříditi.

Pokud jde o vývody stížnosti a v ní nabízené důkazy, bude na soudu řídícím se ustanovením §u 2. č. 5. nesp. pat., aby posoudil, než strany dle okolnosti odkáže na pořad práva, zdali ve smyslu §u 2. č. 7 nesp. pat. touto cestou dospěje žádoucího cíle, kterého má dle §u 104. kn. z. dostihnouti.

Dovolacímu rekursu nejvyšší soud nevyhověl a rozhodnutí své ze dne 4. února 1919 R I 44/19 takto odůvodnil.

Zástupce majitelů vložky č. x, v níž sporný pozemek jest zapsán, uvedl, že pozemek čk 853/14 povstal z pozemku čk. 853/1 a že proto není vyloučeno, že tento pozemek a pozemek téhož označení 853/14 připsaný obci ve vložce č. y, který